

Modelarea statutului expertului în România ca efect al hotărârilor CEDO

Shaping the Status of the Expert in Romania as an Effect of ECHR Decisions

Ancuța Elena Franț¹

Rezumat: Prezentul articol analizează hotărârile CEDO care au conturat statutul expertului în viziunea CEDO, precum și efectele acestor hotărâri în adoptarea dispozițiilor legislative care se aplică expertului în România. Sunt evidențiate atât aspectele concordante, cât și divergențele care există între statutul unui expert din România și imaginea expertului consacrată prin deciziile CEDO. Articolul analizează riscul de a fi încălcat dreptul la un proces echitabil, dacă persoana acuzată nu beneficiază de aceleași drepturi ca și acuzarea în ceea ce privește efectuarea unei expertize. De asemenea, lucrarea cercetează criteriile care trebuie îndeplinite pentru ca un expert să poată fi considerat independent. Mai mult, se analizează principiile pe baza cărora ar trebui stabilite anumite reguli conform cărora un expert să își desfășoare activitatea, astfel încât să fie garantată calitatea expertizelor efectuate.

Cuvinte-cheie: expertiză; CEDO; expert; dreptul la un proces echitabil

Abstract: This article analyses the ECHR decisions that outlined the status of the expert in the ECHR's vision, as well as the effects of these decisions in adopting the legislative provisions that apply to the expert in Romania. Both the concordant aspects and the divergences that exist between the status of an expert in Romania and the image of the expert pointed out in the ECHR decisions are highlighted. The article examines the risk of violating the right to a fair trial if the accused person does not enjoy the same rights as the prosecution in terms of conducting an expertise. The paper also examines the criteria that must be met in order for an expert to be considered independent. Furthermore, it examines the principles on the basis of which certain rules should be laid down for the expert, so as to guarantee the quality of the expertise carried out.

Keywords: expertise; ECHR; expert; right to a fair trial

1. Considerații generale privind importanța expertizei pentru soluționarea litigiilor juridice

Pentru corecta soluționare a unui proces, realizarea unei expertize este, uneori, esențială. Deși concluzia expertului nu este obligatorie pentru judecător, ea poate fi foarte importantă pentru a ajuta judecătorul să soluționeze cauza, fapt

---

¹ Lector univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, email: ancuta.frant@uaic.ro.

subliniat și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO)². Importanța pe care o are opinia expertului devine evidentă dacă ținem cont de faptul că expertizele se realizează în domenii de strictă specialitate, unde sunt necesare cunoștințe detaliate dintr-un anumit domeniu³. De exemplu, deși un judecător poate avea noțiuni generale despre genetică, doar un expert în genetică poate realiza o expertiză genetică și poate interpreta rezultatele într-un mod care respectă cât mai fidel standardele științifice înalte din domeniul geneticii. De altfel, justificarea realizării expertizelor pentru soluționarea litigiilor juridice constă tocmai în faptul că, pentru corecta analiză a unor situații de fapt, este necesară aplicarea unor noțiuni de strictă specialitate în diferite domenii, iar aceste noțiuni sunt cunoscute și pot fi folosite doar de către experți. Deși, așa cum am afirmat mai sus, judecătorul nu este obligat să țină cont de concluzia expertului, este evident că judecătorul are, a priori, motive întemeiate să acorde importanță opiniei exprimate de expert. În acest context, este esențial ca expertiza să fie realizată în mod corect și cu responsabilitate, astfel încât concluzia expertului să reflecte adevărul științific. Una dintre condițiile necesare pentru realizarea acestui deziderat este imparțialitatea expertului.

În prezenta lucrare ne propunem să trecem în revistă o serie de hotărâri ale CEDO pronunțate atât cu referire la litigii desfășurate în România, cât și cu privire la litigii desfășurate în alte state, care au avut în vedere acte normative privind realizarea unei expertize și statutul expertului. Ca urmare a demersului nostru, dorim să evidențiem concordanțele și, eventual, discordanțele dintre

---

² În acest sens, a se vedea hotărârea pronunțată de CEDO în anul 2004 în cauza *Sara Lind Eggertsdóttir c. Islandei*, [Online] la SARA LIND EGGERTSDÓTTIR v. ICELAND (coe.int) , accesat la data de 27.11.2020. În motivarea hotărârii, CEDO arată că opinia unui expert desemnat de instanță pentru a analiza anumite aspecte va avea probabil o pondere semnificativă în evaluarea de către instanță a acelor aspecte.

³ Problema importanței expertizelor a fost intens analizată în literatura de specialitate. În acest sens, a se vedea, de exemplu: G. Edmond, *Impartiality, efficiency or reliability? A critical response to expert evidence law and procedure in Australia*, în *Australian Journal of Forensic Sciences*, vol. 42, nr. 2/2010, pp. 83-99, [Online] la Full article: *Impartiality, efficiency or reliability? A critical response to expert evidence law and procedure in Australia* (doi.org) , accesat la data de 10.11.2020; M. B. Thompson, J. M. Tangen, D. J. McCarthy, *Expertise in Fingerprint Identification*, în *Journal of Forensic Sciences*, vol. 58, nr. 6/2013, pp. 1519-1530, [Online] la *Expertise in Fingerprint Identification - Thompson - 2013 - Journal of Forensic Sciences - Wiley Online Library* (doi.org) , accesat la data de 10.11.2020; A. Towler, D. White, K. Ballantyne, R. A. Searston, K. A. Martire, R. I. Kemp, *Are Forensic Scientists Experts?*, în *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, vol. 7, nr. 2/2018, pp. 199-208, [Online] la *Are Forensic Scientists Experts? - ScienceDirect* (doi.org) , accesat la data de 10.11.2020; C. A. J. van den Eeden, C. J. de Poot, P. J. van Koppen, *The Forensic Confirmation Bias: A Comparison Between Experts and Novices*, în *Journal of Forensic Sciences*, vol. 64, nr. 1/2019, pp. 120-126, [Online] la *The Forensic Confirmation Bias: A Comparison Between Experts and Novices - Eeden - 2019 - Journal of Forensic Sciences - Wiley Online Library* (doi.org) , accesat la data de 10.11.2020.

legislația română referitoare la expertiză și hotărârile CEDO cu privire la acest aspect. De asemenea, vom analiza *dacă*, și, în caz afirmativ, *cum* a fost modelată legislația română ca efect al hotărârilor CEDO, astfel încât să existe suficiente garanții privind imparțialitatea expertului.

2. Numirea expertului și respectarea dreptului la un proces echitabil. Cauza *Bönisch c. Austriei*

Una dintre hotărârile CEDO considerată de referință cu privire la condițiile de numire a unui expert este cea pronunțată în cauza *Bönisch c. Austriei* (în anul 1985)⁴. În această cauză, în fapt, reclamantul, Helmut Bönisch, deținea o societate specializată în producerea și comercializarea de carne afumată. În urma unor controale, directorul *Institutului federal pentru controlul produselor alimentare* sesizează Parchetul cu privire la săvârșirea de către d-l Bönisch a unor infracțiuni prevăzute de legea privind asigurarea calității produselor alimentare. Concret, sesizarea a fost făcută pe motiv că, în producerea cărnii afumate, ar fi fost utilizată substanța benzopiren 3.4 (care are efect cancerigen) în cantități care depășeau limitele legale. De asemenea, în informarea Parchetului s-a făcut referire și la faptul că produsele din carne afumată conțineau mai multă apă decât era permis prin lege.

Tribunalul regional l-a numit expert în cauză chiar pe directorul *Institutului federal pentru controlul produselor alimentare*, care, așa cum am arătat mai sus, sesizase Parchetul. În ceea ce privește apărarea reclamatului, Tribunalul regional i-a admis administrarea probei constând în audierea unui *martor-expert* (conform legislației austriece). Acest *martor-expert* era directorul *Institutului pentru igiena cărnii și tehnologie* al Universității Veterinare din Viena și a arătat că analizele efectuate de institutul al cărui director era asupra mostrelor de comparație au dus la obținerea unor rezultate diferite, care arătau că d-l Bönisch nu încălcasese legea. Tribunalul regional a respins cererile d-lui Bönisch privind audierea altor experți⁵.

Ca urmare a probelor administrate, instanța l-a condamnat pe d-l Bönisch la 2 luni de închisoare. În motivarea opiniei, Tribunalul regional a arătat că opinia directorului *Institutului federal pentru controlul produselor alimentare* (cel care făcuse sesizarea) a fost concludentă și că nu existau dubii privind acuratețea rezultatelor științifice pe care acesta s-a bazat în exprimarea opiniei sale. Cu privire la declarația *martorului-expert* propus de d-l Bönisch, instanța a afirmat că rezultatele obținute prin analiza mostrelor de comparație erau eronate⁶.

În această cauză, CEDO a constatat că a existat o încălcare a art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (Convenția)⁷, deoarece a fost încălcat

⁴ A se vedea hotărârea pronunțată de CEDO în anul 1985 în cauza *Bönisch c. Austriei*, [Online] la BÖNISCH v. AUSTRIA (coe.int), accesat la data de 11.11.2020.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Convenția Europeană a Drepturilor Omului* a fost semnată la data de 4 noiembrie 1950 la Roma și a intrat în vigoare la data de 3 septembrie 1953. În acest articol, în

principiul *egalității de arme*, inerent conceptului de *proces echitabil*. În motivarea deciziei sale, CEDO a arătat că, deși expertul în cauză, directorul *Institutului federal pentru controlul produselor alimentare*, ar fi trebuit să fie imparțial, acesta nu poate fi considerat imparțial, din moment ce chiar el sesizase organele judiciare. Conform legii austriece, expertul avea mai multe drepturi în cadrul procesului decât *martorul-expert*, de exemplu dreptul de a asista la audieri și de a pune întrebări acuzatului și martorilor. În acest context, opiniile *expertului* erau susceptibile de a avea o mai mare importanță decât opiniile *martorului-expert*, cum a fost *martorul-expert* audiat la solicitarea d-lui Bönisch. În cauză, CEDO a arătat că *expertul* putea fi considerat mai degrabă un *martor al acuzării*, ceea ce înseamnă că ar fi trebuit să fie audiat în aceleași condiții ca *martorul-expert* propus de reclamant, ceea ce nu s-a întâmplat. În concluzie, CEDO a constatat că, în cauză, a fost încălcat dreptul la un proces echitabil, consacrat de art. 6, paragraful 1 din Convenție⁸.

Observăm, din expunerea de mai sus, faptul că legislația austriacă (cel puțin cea de la momentul judecării cauzei) este diferită de legislația română în privința rolului și atribuțiilor pe care un expert le poate avea în cadrul unui proces. De asemenea, în România, expertul care participă la efectuarea expertizei⁹ (așa-numitul expert-parte) are o poziție diferită de cea pe care *martorul-expert* o are conform legislației austriece. Oricum, dincolo de diferențele dintre legislația română și cea austriacă, există o concluzie general-valabilă care poate fi desprinsă din hotărârea CEDO pronunțată în cazul Bönisch c. Austriei, și anume că, atunci când există dubii cu privire la imparțialitatea expertului, se încalcă dreptul la un proces echitabil.

3. Independența instituției care efectuează expertiza. Cauza Dumitru Popescu c. României

Una dintre hotărârile pronunțate de CEDO împotriva României cu importanță în înțelegerea neregularităților din legislația română cu privire la expertize este hotărârea pronunțată în cauza *Dumitru Popescu c. României* (în anul 2007)¹⁰.

În fapt, reclamantul a fost condamnat pentru săvârșirea infracțiunilor de asociere pentru săvârșirea de infracțiuni și contrabandă. Hotărârea de

---

continuare, vom folosi cuvântul *Convenția* pentru a ne referi la Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

⁸ Hotărârea pronunțată de CEDO în cauza *Bönisch c. Austriei*, *op. cit.*

⁹ A se vedea art. 172, alin. 8 din Codul de procedură penală (Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, publicată în M. Of. nr. 486 din 15 iulie 2010, cu modificările și completările ulterioare). În acest articol, în continuare, vom folosi prescurtarea C. pr. pen. pentru a ne referi la Codul de procedură penală.

¹⁰ A se vedea hotărârea pronunțată de CEDO în anul 2007 în cauza *Dumitru Popescu c. României*, [Online] la DUMITRU POPESCU v. ROMANIA (No. 2) - [Romanian Translation] provided by the SCM Romania and Monitorul Oficial R.A. (coe.int) , accesat la data de 11.11.2020.

condamnare s-a întemeiat, printre altele, pe lista convorbirilor dintre coinculpați și pe transcrierea respectivelor convorbiri, interceptate de serviciile speciale. CEDO a constatat că, în speță, a avut loc o încălcare a dreptului la respectarea vieții private și de familie, prevăzut de art. 8 din Convenție, prin faptul că reclamantul nu s-a bucurat de gradul minim de protecție împotriva arbitrariului. Printre motivele invocate de CEDO se află faptul că, la momentul desfășurării faptelor, singura autoritate română care putea să verifice și să certifice realitatea și fiabilitatea înregistrărilor, printr-o expertiză a vocii și a vorbirii, *era chiar autoritatea care avea competența de a înregistra și transcrie convorbirile*, adică Serviciul Român de Informații (SRI). Din acest motiv, CEDO arată că exista o îndoială asupra independenței și imparțialității autorității care trebuia să efectueze verificările, ceea ce reprezenta un veritabil obstacol pentru persoanele care ar fi dorit să conteste acțiunile autorităților. Consecința era că eventualele abuzuri comise în procedura de interceptare nu ar fi fost reclamate, deoarece oamenii nu ar fi crezut că au șanse reale de a le fi analizate obiectiv sesizările. Pentru a exista un grad minim de protecție împotriva arbitrariului, CEDO arată că legea trebuie să prevadă un mod clar și efectiv de a se efectua o expertiză de către un centru public sau privat *independent* de instituția care a autorizat interceptările, atunci când există o îndoială asupra realității și fiabilității unei înregistrări¹¹.

Între momentul desfășurării evenimentelor din speță și momentul soluționării cauzei de către CEDO¹² legislația română se schimbase substanțial în privința procedurii de realizare a interceptărilor și de verificare a înregistrărilor, fapt constatat, de altfel, și de CEDO în cuprinsul hotărârii¹³. Totuși, CEDO fiind chemată să se pronunțe cu privire la încălcarea Convenției la momentul desfășurării faptelor din cauza supusă analizei sale, a constatat, așa cum am arătat și mai sus, că, în speță, a avut loc încălcarea art. 8 din Convenție.

Cu referire la expertiză, prin faptul că legislația română s-a modificat nu înseamnă că au fost rezolvate toate problemele referitoare la realizarea unei expertize. De altfel, observația CEDO, prezentată mai sus, cu privire la faptul că

---

¹¹ *Ibidem*.

¹² Faptele pentru care reclamantul a fost condamnat au fost săvârșite în 1998, iar CEDO a pronunțat hotărârea în 2007.

¹³ Legea 281/2003 (privind modificarea și completarea Codului de procedură penală și a unor legi speciale, publicată în M. Of. nr. 468 din 1 iulie 2003) și Legea 356/2006 (pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, precum și pentru modificarea altor legi, publicată în M. Of. nr. 677 din 7 august 2006) au modificat Codul de procedură penală din 1968 (care în prezent este abrogat) și au introdus garanții pentru respectarea drepturilor fundamentale ale omului. Astfel, a fost instituită obligativitatea efectuării interceptărilor și înregistrărilor doar pe baza unei autorizații motivate, emise de către un judecător. De asemenea, noile reglementări au introdus garanții suplimentare privind transcrierea și arhivarea convorbirilor. O altă prevedere legislativă importantă adoptată în acea perioadă este Hotărârea de Guvern (H. G.) nr. 68/1998, publicată în M. Of. nr. 248 din 3 iulie 1998, prin care se înființează Institutul Național de Expertize Criminalistice (INEC).

expertizele ar trebui realizate de către un *centru public sau privat independent* de autoritatea care autorizează și efectuează înregistrările ridică întrebări cu privire la independența *reală* a unei instituții publice care efectuează expertize, precum și cu privire la necesitatea de a se dezvolta în România un sistem viabil de efectuare a expertizelor în *sistem privat*.

În ceea ce privește independența unei instituții publice care efectuează expertize, concret, se poate analiza independența Institutului Național de Expertize Criminalistice (INEC). Conform art. 1 din H. G. nr. 68/ 1998, INEC este o instituție publică cu personalitate juridică, subordonată Ministerului Justiției. Această subordonare nu se referă însă la existența vreunei influențe din partea Ministerului Justiției cu privire la concluziile formulate de către experții din cadrul INEC. Subordonarea INEC față de Ministerul Justiției se referă la faptul că Ministerul Justiției coordonează activitatea de autorizare și de evidență a experților criminaliști autorizați¹⁴. Totuși, se poate afirma că există o anumită *legătură* între INEC și Ministerul Justiției. În același timp, subliniem faptul că și procurorii au o anumită *legătură* cu Ministerul Justiției, prin faptul că aceștia sunt sub autoritatea ministrului justiției¹⁵. În acest context, se poate pune problema dacă nu cumva experții din cadrul INEC ar fi înclinați să formuleze concluzii în favoarea acuzării, fapt ce ar aduce grave atingeri dreptului la un proces echitabil.

În ceea ce privește necesitatea dezvoltării unui sistem privat de realizare a expertizelor, concret, putem analiza situația din România cu privire la existența laboratoarelor private de expertize criminalistice. Prin Legea nr. 156/2011¹⁶ a fost introdusă posibilitatea de efectuare a unei expertize în cadrul unui laborator privat de expertize criminalistice¹⁷. Observăm că acest act normativ este ulterior hotărârii pronunțate de CEDO în cauza Dumitru Popescu c. României. În fața acestei observații, putem afirma că adoptarea reglementării privind efectuarea expertizei criminalistice în cadrul unui laborator privat a fost influențată și de hotărârea CEDO pronunțată în cauza Dumitru Popescu c. României.

---

¹⁴ Conform art. 12 din Ordonanța de Guvern (O. G.) nr. 75/2000 privind organizarea activității de expertiză criminalistică, publicată în M. Of. nr. 407 din 29 august 2000.

¹⁵ Conform art. 62, alin. 2 din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată în M. Of. nr. 827 din 13 septembrie 2005. Subliniem, de asemenea, faptul că autoritatea exercitată de ministrul justiției asupra procurorilor a fost interpretată ca o legătură a procurorilor cu puterea executivă și a constituit unul dintre motivele care au dus la constatarea din partea CEDO a faptului că procurorii din România nu sunt independenți față de puterea executivă, deci nu prezintă suficiente garanții de independență și imparțialitate pentru a fi considerați magistrați în sensul Convenției. A se vedea hotărârea pronunțată de CEDO în cauza *Pantea c. României*, [Online] la PANTEA v. ROMANIA - [Romanian Translation] provided by the SCM Romania and Monitorul Oficial R.A. (coe.int), accesat la data de 12.11.2020.

¹⁶ Publicată în M. Of. nr. 519 din 22 iulie 2011.

¹⁷ Art. 172, alin. 4 C. pr. pen. prevede că instanța se poate adresa unor structuri publice sau private pentru efectuarea expertizei.

4. Efectuarea expertizelor într-un sistem public ierarhizat. Cauzele Lazăr c. României și Baldovin c. României

Spre deosebire de expertizele criminalistice, care, așa cum am văzut mai sus, pot fi realizate și în laboratoare private, expertizele medico-legale pot fi efectuate în România doar în cadrul instituțiilor de medicină legală, care sunt structuri publice¹⁸. Această soluție adoptată de legiuitorul român pentru realizarea expertizelor medico-legale are la bază necesitatea de a asigura calitatea actului de efectuare a unei expertize într-un domeniu de maximă specializare și importanță, cum este cel medico-legal. O asemenea abordare poate ridica însă probleme în ipoteza în care apare necesitatea de a investiga o presupusă culpă medicală. Aceasta, cu atât mai mult cu cât legea¹⁹ prevede că, dacă structura cu cel mai mare grad în privința realizării expertizelor medico-legale (Comisia Medicală Superioară a Institutului de Medicină Legală Mina Minovici din București) a dat deja un aviz, în lipsa unor elemente noi, nu se poate realiza o nouă expertiză și nici nu se poate completa o expertiză realizată anterior. Subliniem faptul că legea nu prevede ce formă ar trebui să aibă acest aviz și nici nu prevede obligativitatea motivării acestui aviz.

O hotărâre a CEDO cu importanță pentru înțelegerea problematicii expertizelor medico-legale este cea pronunțată în cauza *Lazăr c. României* (din 2010)²⁰. În fapt, fiul reclamantei a decedat după ce a fost supus unei traheotomii. Reclamanta a considerat că medicii au săvârșit acte de malpraxis, motiv pentru care a făcut plângere penală împotriva acestora. Comisia Medicală Superioară a Institutului de Medicină Legală Mina Minovici din București a dat un aviz prin care stabilea că, în cauză, medicii nu au acționat cu vreo culpă medicală, ceea ce a făcut imposibilă efectuarea unei noi expertize. CEDO a arătat că nu se poate pronunța cu privire la oportunitatea unei structuri publice ierarhizate de efectuare și de avizare a expertizelor, ceea ce ne duce la concluzia că o asemenea structură nu este, prin ea însăși, de natură a încălca drepturile consacrate de Convenție. Însă CEDO arată că, dacă un stat încredințează efectuarea expertizelor unei astfel de structuri, trebuie luate măsuri pentru a oferi garanții împotriva arbitrarului. Concret, astfel de garanții ar fi existența în legislație a unor condiții care să fie îndeplinite de respectivul aviz și obligativitatea ca acest aviz să fie motivat. Datorită lipsei acestor prevederi din legislația română, CEDO a constatat,

---

¹⁸ În acest sens, a se vedea art. 172, alin. 5 C. pr. pen. și art. 4 din O.G. nr. 1/ 2000 privind organizarea activității și funcționarea instituțiilor de medicină legală, republicată în M. Of. nr. 996 din 10 noiembrie 2005.

¹⁹ Art. 28 din Regulamentul de aplicare a O.G. nr. 1/2000, publicat în M. Of. nr. 459 din 19 septembrie 2000.

²⁰ A se vedea hotărârea pronunțată de CEDO în anul 2010 în cauza *Eugenia Lazăr c. României*, [Online] la EUGENIA LAZĂR v. ROMANIA - [Romanian Translation] by the SCM Romania and IER (coe.int) , accesat la data de 14.11.2020).

în cauza *Lazăr c. României*, că a fost încălcat dreptul la viață (consacrat de art. 2 din Convenție)²¹.

O hotărâre similară a pronunțat CEDO în cauza *Baldovin c. României*²². În fapt, un copil a decedat, imediat după ce a fost născut prin naștere naturală. Anterior nașterii, mama informase medicul care o asista că avea indicație de naștere prin cezariană, dar medicul a ignorat informațiile prezentate. La fel ca în cazul *Lazăr c. României*, Comisia Medicală Superioară a Institutului de Medicină Legală Mina Minovici din București a dat un aviz prin care stabilea că nu a existat culpă medicală. În absența posibilității de a se dispune efectuarea unei noi expertize, a fost luată (și apoi menținută) soluția de neîncepere a urmăririi penale cu privire la medicul care asistase la naștere. La fel ca în cazul anterior, CEDO a constatat că, în cauză, a avut loc o încălcare a dreptului la viață (consacrat de art. 2 din Convenție)²³.

5. Stabilirea competenței expertului. Cauza *Mirilashvili c. Rusiei*

În cauza *Mirilashvili c. Rusiei*, în fapt, reclamantul, Mikhail Mirilashvili, a ordonat răpirea unor persoane și utilizarea violenței împotriva lor cu scopul de a obține informații despre circumstanțele în care a fost răpit tatăl său. Mirilashvili a fost condamnat de instanțele din Rusia la 12 ani închisoare. În ceea ce privește procedura din cadrul procesului penal îndreptat împotriva sa, Mirilashvili a considerat că a fost încălcat dreptul la un proces echitabil, consacrat de art. 6 din Convenție și a sesizat CEDO. În această cauză, CEDO a considerat că a fost încălcat art. 6 din Convenție, deoarece instanța a refuzat să includă printre probele analizate declarațiile a trei martori prin care aceștia își retrăgeau declarațiile inițiale. Martorii au afirmat că primele declarații, care îl indicau în mod neechivoc pe Mirilashvili ca autor al faptelor, au fost date în condiții de presiune din partea procurorilor²⁴.

În ceea ce privește realizarea expertizelor în acest caz, CEDO a constatat că nu au existat încălcări ale Convenției, arătând că art. 6 nu merge atât de departe încât să ofere inculpatului aceleași drepturi ca ale acuzării în strângerea de probe. De asemenea, în condițiile în care reclamantul a criticat faptul că i s-a refuzat cererea sa de includere în echipa de experți a unui *anumit* expert, CEDO a afirmat că art. 6 nu oferă acuzatului un drept absolut în ceea ce privește desemnarea unui expert. Mai mult, CEDO a precizat că este prerogativa judecătorului de a decide dacă un expert indicat de apărare este calificat și dacă

---

²¹ Pentru detalii, a se vedea A.E. Franț, *Provocări contemporane privind utilizarea expertizei în procesul penal*, în *Analele Științifice ale Universității Al. I. Cuza din Iași*, Tomul LXIII, seria Științe Juridice, nr. II 2016, pp. 246-253.

²² A se vedea hotărârea pronunțată de CEDO în anul 2011 în cauza *Baldovin c. României*, [Online] la BALDOVIN v. ROMANIA - [Romanian Translation] provided by the SCM Romania and Monitorul Oficial R.A. (coe.int) , accesat la data de 27.11.2020.

²³ Pentru detalii, a se vedea A. E. Franț, *op. cit.*, pp. 251-252.

²⁴ A se vedea hotărârea pronunțată de CEDO în anul 2008 în cauza *Mirilashvili c. Rusiei*, [Online] la MIRILASHVILI v. RUSSIA (coe.int) , accesat la data de 14.11.2020.

este necesară includerea sa în echipa de experți. Aceasta, deoarece interesul apărării inculpatului este contracarat de interesul bunei administrări a justiției²⁵.

Motivarea hotărârii CEDO pronunțate în cauza *Mirilashvili c. Rusiei* oferă argumente pentru a susține că reglementarea din România cu privire la numirea expertului, care prevede că organul judiciar numește expertul, iar la expertiză pot *participa* experți numiți la solicitarea părților sau a subiecților procesuali principali²⁶, nu contrazice viziunea CEDO asupra acestui aspect.

6. Asigurarea independenței expertului când statul este parte la proceduri. Cauza *Prepeliță c. Moldovei*

În cauza *Prepeliță c. Moldovei*, reclamantul a invocat încălcarea art. 6, paragraful 1 din Convenție, pe motiv că nu fusese pusă în executare o hotărâre prin care el obținuse, în 1998, retrocedarea unui imobil. Imobilul fusese confiscat de stat în 1941, după deportarea reclamantului în Siberia. În speță, deoarece era dificil de realizat evacuarea locatarilor actuali ai casei, reclamantul a acceptat să primească suma reprezentând contravaloarea imobilului. Evaluarea valorii de piață a imobilului, făcută de către Centrul Național de Expertize al Republicii Moldova, a fost considerată de către reclamant incorectă, deoarece indica un preț sub prețul pieței. Din acest motiv, reclamantul a refuzat să primească suma stabilită de Centrul Național de Expertize drept contravaloare a imobilului²⁷.

CEDO a constatat că, în cauză, a avut loc o încălcare a art. 6, paragraful 1 din Convenție. CEDO a arătat că printre motivele care au dus la încălcarea Convenției se află faptul că Centrul Național de Expertize al Republicii Moldova, care a evaluat imobilul, este sub autoritatea Ministerului Justiției, ceea ce ar fi putut afecta imparțialitatea expertului și, în consecință, rezultatul expertizei, din moment ce statul este parte la proceduri²⁸.

Această hotărâre, pronunțată în materie civilă, poate genera o analiză a statutului Institutului Național de Expertize Criminalistice (INEC) din România, din perspectiva CEDO. Așa cum am arătat, INEC este subordonat Ministerului Justiției. În principiu, așa cum am văzut mai sus, CEDO a afirmat în soluționarea altor cauze că nu este contrar Convenției ca expertizele să fie efectuate într-o instituție publică. Totuși, cauza *Prepeliță c. Moldovei* adaugă un nou element acestei afirmații cu caracter de principiu, și anume se referă la situația în care statul este parte la proceduri. În acest context, în care statul este parte la proceduri, CEDO arată că sunt justificate dubiile privind imparțialitatea expertului, dacă expertul face parte dintr-o instituție publică. În aceste condiții, ne putem aștepta ca, pe viitor, o persoană să conteste în fața CEDO rezultatul unei expertize realizată de INEC, într-o cauză în care statul este parte la proceduri.

---

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ Conform art. 173, alin. 1 și art. 172, alin. 8 C. pr. pen.

²⁷ A se vedea hotărârea pronunțată de CEDO în anul 2008 în cauza *Prepeliță c. Moldovei*, [Online] la PREPELITA v. MOLDOVA (coe.int) , accesat la data de 27.11.2020.

²⁸ *Ibidem*.

7. Concluzii

Aspectele prezentate mai sus arată faptul că România a făcut pași legislativi importanți pentru a asigura calitatea rezultatului expertizelor, inclusiv prin oferirea condițiilor necesare pentru ca un expert să fie imparțial. Dintre modificările legislative făcute în acord cu opiniile CEDO, se remarcă faptul că, în prezent, expertiza înregistrărilor trebuie făcută de către o instituție independentă de cea care a autorizat și a efectuat interceptările.

Există în continuare în România o serie de prevederi referitoare la expertiză care au un caracter controversat. De exemplu, faptul că expertiza medico-legală se poate realiza doar în cadrul instituțiilor de medicină legală sau faptul că INEC este în subordinea Ministerului Justiției. Caracterul controversat al acestor dispoziții legale nu înseamnă însă că ele sunt contrare opiniei CEDO. Dimpotrivă, așa cum am văzut, CEDO a afirmat că, în esență, existența unor structuri publice ierarhizate în care se efectuează expertiza nu atrage, prin ea însăși, încălcarea drepturilor prevăzute de Convenție, dacă sunt oferite garanții împotriva arbitrariului.

Există însă unele hotărâri CEDO care pun în discuție anumite aspecte ale sistemului românesc de efectuare a expertizelor, chiar dacă fac asta într-o manieră indirectă. Ne referim la faptul că CEDO și-a exprimat opinia că, dacă statul este parte la proceduri, efectuarea expertizei într-o instituție publică ar putea constitui o împrejurare care să pună la îndoială imparțialitatea expertului; ori, așa cum am arătat, INEC este o instituție subordonată Ministerului Justiției. Rămâne de văzut dacă, pe viitor, România va fi nevoită să-și modifice legislația, pentru a înlătura orice dubiu care ar putea plana asupra corectitudinii rezultatului unei expertize.